

QUADERN.

UN PAÍS DE PARAULES

Els fulgors del vertigen

'La casa buida' és una destil·lació del món literari de Pérez Montaner, ja que l'acompanyen autors i obsessions que han sedimentat la seua obra

FRANCESC CALAFAT | València | 5 NOV 2014 - 17:30 CET

Archivado en: Literatura catalana Poesía Comunidad Valenciana España Literatura Cultura

Quan apareix el darrer llibre d'un escriptor veterà, sobretot si has gaudit amb el tall dels seus versos i el consideres un nom de pes dins la poesia actual en català, sempre tens una mica de por per si de cas el poemari és una ombra deslluïda del que ha sigut. Aquestes coses, encara que no es diuen, es pensen. I ho he pensat abans d'encetar la lectura de *La casa buida*, i més encara si recorde títols de recorregut llarg com són *Fronteres* i *L'oblit*. I l'he errada de totes totes. Afortunadament. Tot i que segurament no té l'amplitud de les obres esmentades, és un llibre potent, que et somou i t'emociona alhora. Jaume Pérez Montaner és un poeta que ha xuclat de la poesia surrealista, de la poesia de capes superposades de Wallace Stevens, dels laberints de Josep Palàcios o del colp net de Vicent Andrés Estellés. En els pics de la seua poesia, Pérez Montaner ha apostat per la integració de registres, tons i llengües, per les perplexitats del llenguatge, l'obsessió pel palimpsest, però al mateix temps ha defugit la temptació de l'hermetisme, perquè els replecs de la dicció no oculten mai els horitzons de la seua mirada, la preocupació pel món que ens envolta.

La casa buida és una destil·lació del món literari de Pérez Montaner, ja que l'acompanyen autors i obsessions que han sedimentat la seua obra.

Ens trobem amb una poesia depurada, de modulació límpida, que a través de la natura o estampes, de manera figurada o més o menys directa, du "la comptabilitat moral d'un mateix o dels altres", per dir-ho en paraules de Josep Iborra. Així, la fluïdesa poètica sembla funcionar com un escrutini de vivències i actituds, com ara la fidelitat a la manera de ser o a un país, fet que reporta conseqüències morals perdurables. Per exemple, viure en un lloc que t'aparta o t'ignora és moure's i construir en l'ombra, experiència que condueix indefugiblement a la lucidesa. El desencís generat encara et fa més fort en la decepció, però també t'aferma en la defensa de l'àmbit amagat que has creat en espera de la llum: "Ens va atrapar aquesta terra esquiva / i ara som arbres d'un furtiu paisatge: / esglai i veu d'una fosca tendència / al sobtat desesper que ens afaïçona".

L'autor, en algun moment, concep l'escriptura com un assassinat, com una ruptura o un perforament violent de components adversos, tot un acte depuratiu que serveix per a afirmar-se en el perible de travessar un món que s'ensorra per tal de projectar-ne un altre de nou. Potser l'aventura quede només en pura il·lusió, però el seu gest ja la valida.

En el llibre conflueixen composicions de textures textuais diferents, algunes de les quals han estat concebudes per a circumstàncies concretes, però s'integren i complementen com un guant en la dinàmica del poemari. És un factor que fa que la lectura cresca en propòsits diversos que es fecunden mútuament. Un dels motors nuclears és el pas del temps. La memòria, ara, s'encarna en evocacions del que va ser i l'ha ajudat a ser; adés, són imatges borroses que regloten, exiliades de tot; altres vegades, els records buits poden ser també "un plor d'arribada" "a una terra remota i sense límits", que tal volta siga una invitació a omplir-se de noves vivències. El temps sovint s'arrapa a la vellesa, a la decrepitud: el bagatge vital es fon en negre: "el solatge d'un temps sense fronteres / és tot el que recordes". El poeta veu la memòria com el preàmbul, com la provatura "d'aquest atzar que ja no té futur: / està en la teua ment".

La reducció vital és manifesta en un despullament volgut que permet desfer-se dels herois i dels imperatius morals i polítics, per bé que de la moral emotiva. El poeta és troba en un estadi on només el tacte de la mà amada esdevé electricitat i, enmig d'un silenci fet a mida, "crea un altre món la teua veu". És el moment de fotre's dels somnis innocus o

L'autor, en algun moment, concep l'escriptura com un assassinat

importants, de venjar-se, de "rebotar" tota la immundícia que l'envolta, per tal de voler viure dempeus, amb dignitat. És una etapa en què només resta la possibilitat d'imaginar, fins i tot la dissolució del propi cos. Però també és l'ocasió per a la "vella obsessió / de tornar a refer l'antic sender", per a continuar fent-se preguntes, tot i no trobar-ne respostes, per a arrapar-se als anhels i als desitjos entre les desfetes o a l'"ara fruïm aquesta meravella, / el simple fet de ser i ser ací". Per a somniar més enllà del somni. Observem com el poeta s'instal·la en un vaivé constant: veu la vellesa com a línia minvant, però alhora és rebel·la a la inanitat i és llança a esprémer de nou el desig. El llibre és un permanent renàixer de les cendres, si puc dir-ho així, de saltar d'ansia en ànsia, de créixer de panteix en panteix.

El poema "No retorn" és la síntesi i la culminació del viatge fet en els poemes, on ens perfila que els fils que cusen les línies traçades separen i projecten mons sota el traç tremolós de les paraules, amollades com una pedra o un obús per a imaginar un món o el no-res, o tot alhora. No cerca la llum, sinó "la ceguesa i l'enlluernament", les besllums i el remolí de la vida, el silenci que parla i el silenci que crida. Comptat i debatut, "abocat a una nit sense fronteres. / Et saps principi i fi de tu mateix".

Per tot el que hem exposat, per la destresa en la modulació del vers i en la gestió dels poemes, *La casa buida*, de Pérez Montaner, és un llibre força estimable, d'un lirisme net i al mateix temps commovedor.